

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE
katedra mezinárodních vztahů IPS UK FSV

Posudek na magisterskou diplomovou práci zpracovanou na katedře mezinárodních vztahů IPS by měl obsahovat Vaše vyjádření k následujícím bodům. Při zpracování posudku můžete použít následující část tohoto souboru, kde vyplníte své hodnocení do jednotlivých polí.

Jméno diplomanta/ky

Bc. Veronika Hendrychová

Název práce

Nástroje ochrany lidských práv v Evropské unii - Perspektiva společné politiky v rámci EU?

Konzultant/ka práce

Mgr. Petra Levrincová, LL.M

Oponent/ka práce

PhDr. Mgr. Petra Ruffer-Lustigová, M.A.

semestr/rok

počet stran

počet znaků

Letní semestr 2009

Celkem 177 (z toho 121 stran textu)

172.849 (včetně poznámek pod čarou 202.650)

1. koncepce práce

- i. volba tématu, formulace výzkumné otázky a jejich zdůvodnění; přiměřenost, původnost;
- ii. teoreticko-metodologické ukotvení – výběr a zdůvodnění; metoda zpracování;
- iii. volba zdrojů, kritický rozbor literatury, příp. dalších použitých zdrojů;
- iv. struktura textu (úplnost, správnost a přiměřenost členění, logická provázanost);

Volba tématu:

Autorka zvolila pro svou diplomovou práci aktuální téma. Význam postavení a práv jednotlivce a související zvyšující se standardy ochrany lidských práv lze bezpochybně pozorovat nejen v rámci ES/EU.

Výzkumná otázka:

Hypotéza vychází z předpokladu, že EU klade stále větší důraz na ochranu lidských práv a autorka předpokládá, že tento proces směřuje k vytvoření společné politiky (jednotného modelu) ochrany lidských práv v EU. Autorka si též klade otázku, zda v současné době existuje vůle institucí a států pro vznik takové politiky. Hledá též odpověď na dílčí otázky, například zda k vývoji této politiky přispěl nejvíce Evropský soudní dvůr (ESD) nebo jiná

instituce; jaký je vliv ombudsmana a Evropské agentury základních práv; jaké je současné pojetí definice lidských práv v EU a jak se toto pojetí vyvíjelo.

Teoreticko-metodologické ukotvení:

Autorka se rozhodla využít empiricko-analytickou metodu, doplněnou o právní analýzu. S ohledem na zpracovávané téma byla empiricko-analytická metoda zvolena správně, samotná analýza však byla nedostatečně provedena, včetně právní analýzy. V případě judikatury ESD by neškodilo u jednotlivých klíčových rozsudků krátce nastínit pozadí sporu a zj. uvést, o porušení jakých základních práv se jednalo a z jakých důvodů k němu došlo (zpravidla se jedná o ochranu jednotlivce ve vztahu k legislativní či rozhodovací činnosti orgánů EU).

Volba zdrojů a kritický rozbor literatury:

Autorka v práci používá široké spektrum zdrojů, což je třeba ocenit. V samotném textu však výrazně převažují odkazy na otevřené zdroje (zj. internet), v podstatně menší míře autorka čerpá z odborné literatury. Odborná literatura ani oficiální prameny (výstupy) pocházející z orgánů EU (zprávy, tisková prohlášení, sdělení, apod.) nejsou však podrobeny téměř žádné kritické analýze.

Struktura textu:

Práce je členěna do úvodu, tří kapitol a zhodnocení/závěru, obsahuje přílohy a grafická znázornění (tabulky, grafy). Text je přehledně strukturován, avšak někdy jde o členění až do příliš malých oddílů, které pak působí izolovaně a vytrženě z kontextu; rušivé jsou zbytečné úvody v jednotlivých kapitolách a znovu v oddílech. Naopak chybí v jednotlivých kapitolách dílčí závěry. Řada pasáží je převážně popisného charakteru a kompilací veřejně přístupných dat. V celé práci empirie jasně převažuje nad analýzou, bez vzájemné logické provázanosti mezi jednotlivými kapitolami.

2. zpracování tématu (výběr zdrojů pro jednotlivé aspekty zvolené problematiky, interpretace přebíraných poznatků, argumentace, formulace vlastních poznatků, včetně vyvození závěrů, přesnost vyjadřování; příp. práce s daty – úplnost, přesnost, správnost postupů; konformita s projektem);

Domnívám se, že předestřenou hypotézu je velmi obtížné ověřit, aniž by autorka poskytla příklad (úspěšné) formulace jiné společné politiky EU vzniklé na základě vůle členských států/institucí EU a provedla srovnání. V tomto ohledu nemá daná hypotéza žádné ukotvení a autorka zcela pomíjí vysvětlení, zda a jak může být posilování spolupráce mezi státy završeno formulováním společné politiky. Z práce není zcela jasné, co se společnou politikou vlastně myslí, ani není bohužel zcela zřejmé, jaká jsou vývojová stádia vzniku nové společné politiky, kde se na této pomyslné stupnici nachází ochrana lidských práv v EU a kdo by mohl být motorem při vzniku společné politiky (instituce/státy). Blíže se též nedozvíme (kromě příkladů tří velkých států – FR, DE a GB), jaké konkrétní postoje k prohlubování integrace mají protikladné zájmové skupiny států (proč si přejí/nepřejí společnou politiku, která práva jsou sporná apod.) a jak jsou jednotlivé zájmy a přístupy v EU 27 rozloženy.

Zodpovězeny nejsou dostatečně ani dílčí otázky, např. zda k vývoji této politiky přispěl nejvíce ESD nebo jiná instituce, přičemž chybí kritické zhodnocení „aktivistické“ úlohy ESD, jenž v některých případech svým extenzivním výkladem supluje legislativní činnost. Nedostatečně byla rovněž pochopena koncepce ochrany lidských práv, resp. stanovení parametrů ochrany ve vztahu k výkonu veřejné moci (vč. legislativní činnosti). Ochrana

lidských práva stojí na pomyslném vrcholu v ústavní hierarchii norem, a zákonná a podzákonná normotvorná činnost je musí dostatečně zohledňovat, aniž by však autonomně zakotvovala jejich ochranu. Vyšší počet právních aktů tedy nemusí nutně znamenat vyšší stupeň ochrany lidských práv, naopak intenzivnější právní regulace může znamenat vyšší riziko zasahování do základních práv (to je ostatně jeden z důvodů přijetí Listiny EU). Nedožíváme se rovněž, zda se při vzrůstajícím počtu rozsudků ESD v oblasti lidských práv současně zvyšuje jejich procentní podíl z počtu všech judikátů (tj. za daný rok).

Lidská práva v EU nejsou chráněna prostřednictvím sekundární normotvorby, ale odkazem k Evropské úmluvě o ochraně základních práv a svobod (EÚLP) a ústavním tradicím společným členským státům EU, jež jsou považovány za obecné zásady právní, do budoucna prostřednictvím Listiny základních práv EU (Listina EU), což v textu není dostatečně akcentováno. Autorka se správně zabývá působností Listiny EU, jež se primárně použije pouze ve vztahu k orgánům a institucím EU a vůči členským státům pouze, pokud uplatňují právo EU (srov. čl. 51(1) Listiny EU); Listina však nepřináší jednotný katalog práv pro občany EU ve všech situacích, neboť se paralelně nadále uplatňují národní katalogy základních práv (str. 39-41). Významná je přitom rovněž vazba Listiny EU na EÚLP, neboť má být garantována v zásadě shodná úroveň ochrany (srov. čl. 53 Listiny EU), avšak oba uvedené nástroje se použijí na rozdílné situace/okruhy právních vztahů.

Nesprávná je ovšem interpretace aplikace Listiny EU ve vztahu k Velké Británii a Polsku (je závazná i pro GB a PL, přičemž Protokol pouze potvrzuje, že nevznikají žádná nová práva oproti současnému stavu a nerozšiřuje se rozsah soudní ochrany v GB a PL – str. 110). Není rovněž poskytnuto vysvětlení důvodu jejich *opt-out*, stejně tak jako chybí zajímavá informace (dostupná z veřejných zdrojů – Prohlášení [č. 62] Polské republiky k Protokolu o uplatňování Listiny EU), že po výměně vlády J. Kaczyńskiego Polsko do značné míry přehodnotilo svoji pozici a pokusilo se negovat Protokol jednostranným prohlášením.

Za efektivní nástroje dodržování a kontroly ochrany lidských práv (primárně je jimi soudní ochrana před ESD a Evropským soudem pro lidská práva (ESLP)) jistě nelze považovat výroční zprávy, statistiky, přehledy a výkazy o činnosti institucí EU, jakkoliv velký prostor jim diplomantka věnuje. Důležité specifikum ochrany lidských práv v EU je konflikt se základními svobodami vnitřního trhu a regulační činností EU v oblasti společných politik (např. případ 44/79 *Hauer* – právo na vlastnictví vs. společná zemědělská politika – omezení výsadby nových vinic); tuto zásadní dimenzi však diplomantka opomíjí.

V úvodu práce by měla být lépe definována lidská práva, včetně jejich přehledu v jednotlivých skupinách (základní práva, kulturní, sociální, apod.) a jak jsou tato práva reflektována v jednotlivých generacích lidských práv. Rovněž z práce zřetelně nevyplyvá, zda EU některým právům přikládá větší význam a z jakých důvodů.

V poslední části třetí kapitoly autorka uvádí výsledky orientačního průzkumu mezi státy EU ohledně jejich pozice vůči ochraně lidských práv. Autorka bezpochyby prokázala snahu porovnat přístupy jednotlivých států prostřednictvím písemně položeného přímého dotazu; vypovídací hodnota získaných pozic je však pro odpověď na hypotézu spíše čistě doplňková.

V závěru autorka poněkud nekonklusivně konstatuje, že „nelze s jednoznačností říci, že společná politika ochrany lidských práv v EU v nejbližší době formálně vznikne“, na druhou stranu však s ohledem na probíhající spolupráci a zvyšování počtu právních aktů „můžeme již dnes hovořit o jisté formě společné politiky EU v této oblasti. Pro tuto skutečnost hovoří i existence Výročních zpráv o lidských právech v EU, či vznik institucí jako je Evropská

agentura pro základní práva“ (str. 129-130). Pro jasnou odpověď na výzkumnou otázku by jistě nebylo na škodu ujasnit si, co autorka společnou politikou vlastně myslí.

3. standardy vědeckého textu (bibliografie, odkazy, citace);

Práce svým rozsahem odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce a splňuje standardy vědeckého textu. Obsahuje nadprůměrně bohatou bibliografii a odkazy na internetové zdroje, stejně jako další náležitosti: anotaci, klíčová slova, seznam použitých zkratk, abstrakt a shrnutí (v anglickém jazyce). K práci je rovněž přiložen i schválený projekt. Citace zdrojů odpovídají běžně užívané praxi, i když odkazy se v některých případech jeví jako nadbytečné (např. odkazy na primární právo EU). Po formální stránce je práce zpracována velmi pečlivě a nelze jí nic vytknout.

4. stylistická a jazyková úroveň textu;

Po stylistické a jazykové stránce text nevykazuje žádné závažné nedostatky a splňuje úroveň požadovanou pro diplomovou magisterskou práci.

5. formální úplnost výtisku (čestné prohlášení, obsah, resumé, projekt);

Výtisk obsahuje všechny požadované formální náležitosti.

6. dílčí připomínky (pokud nejsou uvedeny jako součást hodnocení výše uvedených aspektů práce); příp. náměty či otázky k obhajobě;

Námět na otázky k obhajobě: (i) Co je v EU považováno za společnou politiku?; (ii) Způsoby, jak může společná politika vzniknout – zakotvení v primárním právu, na základě sekundární legislativy či judikaturou ESD – a je některý z těchto způsobů použitelný na politiku ochrany lidských práv?; (iii) Jaká vyplývají ze společné politiky členským státům práva a povinnosti?; a (iv) Není společná politika ochrany lidských práv podmíněna vytvořením federálního modelu evropské integrace či by naopak k němu mohla přispět?

7. celkové hodnocení (práce ne/odpovídá požadavkům kladeným na DP; ne/doporučení práce k obhajobě; nejsilnější, příp. nejslabší stránky práce; příp. doporučení na zvláštní ocenění [pochvala děkana za vynikající DP]);

Práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci a doporučuji jí k ústní obhajobě.

8. navrhovaná klasifikace.

S ohledem na rozsah práce a pečlivost zpracování hodnotím práci na stupeň „velmi dobře“.

datum

15. června 2009

podpis